

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Серія: Сільськогосподарські науки №83

Випуск 6

Вінниця-2014

**Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного
університету. Серія: Сільськогосподарські науки № 83/ Редакція:**

**Калетнік Г. М. (головний редактор) та інші. – Вінниця, 2014. – Випуск 6. –
152 с.**

У збірнику висвітлено питання технології та ефективності вирощування
сільськогосподарських культур та екології

*Друкується за рішенням Вченої ради Вінницького національного
аграрного університету (протокол №3 від 14.10. 2014 р.)*

Редакційна колегія:

Калетнік Г. М., д.е.н., к.с.-г.н., президент ВНАУ – головний редактор;
Яремчук О.С., д.с.-г.н., доцент, проректор з наукової роботи – заступник
головного редактора, ВНАУ;
Чудак Р.А., д.с.-г.н., професор, декан факультету технології виробництва і
переробки продукції тваринництва – заступник головного редактора, ВНАУ;
Мазур В.А., к.с.-г.н., доцент, декан агрономічного факультету – заступник
головного редактора, ВНАУ;
Барвінченко В.І., д.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Квітко Г.П., д.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Костенко В.М., д.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Мазуренко М.О., д.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Макаренко П.С., д.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Заболотний Г.М., к.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Підпалій І.Ф., д.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Польовий Л.В., д.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Чернецький В.М., д.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Шерепітко В.В., д.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Поліщук І.С., к.с.-г.н., доцент, ВНАУ;
Пінчук Н.В., к.с.-г.н., доцент, ВНАУ;
Мамалига В.С., к.с.-г.н., професор, ВНАУ;
Цицюра Я.Г., к.с.-г.н., доцент, ВНАУ;

Відповідальний секретар:

Поліщук М.І., к.с.-г.н., доцент, ВНАУ.

Адреса редакції: 21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3,

тел. (0432) 57-41-79; 46-02-40

Свідectво про державну реєстрацію засобів масової інформації

КВ 4571 від 19.09.2001

© Вінницький національний аграрний університет, 2014

ISBN 978-617-662-076-1

16. Червона книга України. Тваринний світ / за ред.: І.А. Акімова. – К. : Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.

17. Червоний список МСОП – <http://www.iucnredlist.org> – Доступ з екрану

Summary

On the basis of scientifically methodical principles and approaches general description of biovariety of Vinnichchini is given, certainly his composition and levels and state of maintainance.

Key words: biovariety, description, maintainance, guard, balanced use, region.

УДК:371.3.008.4

Шаманська О.І., кандидат економічних наук

Тігаренко О.М.

Вінницький національний аграрний університет

МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ДОРАДЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті наведено та проаналізовано сучасні методи навчання в дорадництві, такі як: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, або евристичний метод та дослідницький метод.

Ключові слова: програма, освітні заходи, методи навчання, дорадча служба.

Вступ. Дорадча служба – це інструкція щодо використання наукових розробок; допомога виробнику зорієнтуватись у складному, різноманітному та часто суперечливому інформаційному потоці, що надходить від науки, агробізнесу тощо.

Метою досліджень було вивчення та обґрунтування застосування методів навчання в дорадчій діяльності.

Постановка проблеми. Головна суть дорадчої діяльності полягає в тому, що по-перше, виробнику в доступній формі подати наукові напрацювання, які йому необхідні, тому з рекомендацій дорадчої служби впливає, що освіта в дорадництві це вельми важливий процес, який стосується як кінцевих виробників, так і дорадників та експертів-дорадників – кожного на своєму рівні [1, с. 256].

Актуальність. У період переходу України до нових ринкових відносин з 1991 року утворився вакуум між виробниками сільськогосподарської продукції та її споживачами. Тоді і виникла необхідність у дорадництві тобто інформаційно-консультаційній допомозі сільгоспвиробникам та населенню, що є актуальним питанням та потребує наукового обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З переліку економічної літератури досліджено, що метод навчання слід розглядати як спосіб подання (представлення) інформації дорадника в ході його пізнавальної діяльності. Серед найбільш розповсюджених методів навчання у дорадництві слід виділити

наступні: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; метод пробного викладу; частково-пошуковий, або евристичний, дослідницький метод.

Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний. Назва даного методу походить від двох слів: інформація й рецепція (сприйняття). Дорадники одержують знання на заняттях, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник в "готовому" виді. Дорадники сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення.

Зазначений метод знаходить широке застосування у закладах для передачі великого масиву інформації. Інформаційно-рецептивний метод сам по собі не формує в дорадника уміння і навичок використання отриманих знань і не гарантує їх свідомого й міцного запам'ятовування.

Репродуктивний метод. Діяльність дорадника носить алгоритмічний характер, тобто виконується за інструкціями, приписаннями, правилами в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях. Організовується діяльність дорадників за кількаразовим відтворенням засвоєваних знань. Для цього використовуються різноманітні практичні роботи, програмований контроль, різні форми самоконтролю. Застосовується у взаємозв'язку з інформаційно-рецептивним методом (який передує репродуктивному). Разом вони сприяють формуванню знань, навичок і уміння в дорадників, формують основні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, перенос, класифікація), але не гарантують розвитку творчих здатностей дорадника [2, с. 121].

Метод проблемного викладу. Педагог до викладу матеріалу ставить проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів. Потім показує спосіб рішення поставленого завдання. Спосіб досягнення мети – розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів. В свою чергу дорадники стають свідками й співучасниками наукового пошуку. Дорадники не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки педагога. Даний метод широко використовується в практиці вищих навчальних закладів [5, с. 17].

Частково-пошуковий, або евристичний, метод. Полягає в організації активного пошуку рішення висунутих у роботі (або сформульованих самостійно) пізнавальних завдань. Від так пошук рішення відбувається під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення здобуває продуктивний характер, поетапно направляється й контролюється педагогом або самими слухачами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками. Такий метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання в подальших робочих ситуаціях.

Дослідницький метод. Проводиться аналіз матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу дорадників. Вони самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри й виконують інші дії пошукового характеру. Завдання, які виконуються з використанням дослідницького методу, повинні містити в собі всі елементи

самостійного дослідницького процесу (постановку завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес рішення завдання). У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності. Навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження [2, с. 129].

Проведений аналіз показав, що існує ще одна класифікація методів побудована на основі виділення джерел передачі змісту:

- словесні: джерелом знання є усне або друковане слово (розповідь, бесіда, інструктаж і ін.);
- практичні методи: Дорадники одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії (вправа, тренування, самоуправління);
- наочні методи: джерелом знань є спостережувані предмети, явища, наочні приклади (ілюстрування, показ).

Важливим методом у навчанні дорадництва є такий метод як *дискусійний*. Елементи дискусії (суперечки, зіткнення позицій, навмисного загострення й навіть перебільшення протиріч в обговорюваному змістовному матеріалі) можуть бути використані майже в будь-яких організаційних формах навчання, включаючи лекції. У лекціях-дискусіях звичайно виступають два викладачі, що захищають принципово різні точки зору на проблему, або один викладач, що володіє артистичним дарунком перетвілення (у цьому випадку іноді використовуються маски, прийоми зміни голосу) [3, с. 257].

Предметом дискусії можуть бути не тільки змістовні проблеми, але й моральні, а також міжособистісні відносини самих учасників групи. Результати таких дискусій (особливо коли створюються конкретні ситуації морального вибору) набагато сильніше модифікують поведінку людини, ніж просте засвоєння деяких моральних норм на рівні знання. Дискусійні методи виступають як засіб не тільки навчання, але й виховання.

Ділова гра є методом активного навчання у дорадництві. Розрізняють три сфери застосування ігрового методу: Навчальна сфера: навчальний метод застосовується в навчальній програмі для навчання, підвищення кваліфікації. Дослідницька сфера: використовується для моделювання майбутньої професійної діяльності з метою вивчення прийняття рішень, оцінки ефективності організаційних структур і т.д. Оперативно-практична сфера: ігровий метод використовується для аналізу елементів конкретних систем, для розробки різних елементів системи освіти.

Позитивними факторами в застосування ділових ігор є: висока мотивація, емоційна насиченість процесу навчання; підготовка до професійної діяльності; післяігрове обговорення сприяє закріпленню знань.

В основі активних методів лежать: у процесі діалогу розвиваються комунікативні здатності; уміння вирішувати проблеми колективно; розвивається мова дорадника.

Одним з *інноваційних методів* навчання у дорадництві є застосування навчальних *комп'ютерних моделей*. Комп'ютерне моделювання використовується як засіб розробки і перевірки, вимірювання, визначення

принципів і закономірностей будови і функціонування соціальних процесів, систем і їх прогнозування, для розробки рекомендацій щодо управління різними соціальними явищами, процесами, системами.

Методи навчання не тільки спрямовані на передачу та сприймання знань, умінь і навичок, а й мають значно ширший діапазон дій, який виражається у функціях навчального процесу: освітній, виховній, розвивальній.

Висновки. Отже, це тільки декілька із тих методів, які можна успішно використовувати під час навчання дорадників для того, щоб розробити дійсно ефективну програму.

Розробка програми – це дуже артистична фаза навчання дорадників, це процес трансформації мети та завдань в освітні заходи. Чим краще викладач розуміє потреби дорадника, чим ретельніше підбирає методи навчання, тим швидше це навчання буде мати успіх і досягне своєї мети: сприяти прогресивним змінам у знаннях, навичках, ставленні, сподіваннях – що значить сприяти позитивним змінам у житті.

Список використаних джерел

1. Галич О.А. Сільськогосподарське дорадництво [Текст]: навч. посібник / О.А. Галич, О.О. Сосновська. – К.: ЦУЛ, 2007. – 368 с.
2. Вища освіта в Україні: Навч. посіб. / В.Г. Кремінь, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін. За ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнко. – К.: Знання, 2005. – 327 с.
3. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.
4. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.
5. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. – К., 1996. – 67 с.

ЗМІСТ

Ройк М.В., Кузнецова І.В. ВСТАНОВЛЕННЯ КОМПОНЕНТНОГО СКЛАДУ СУШЕНОГО СТЕБЛА СТЕВІЇ (<i>Stevia rebaudiana Bertoni</i>).....	4
Бахмат М.І., Овчарук О.В. ВПЛИВ СТРОКІВ СІВБИ НА РІСТ І РОЗВИТОК РОСЛИН БУРЯКА КОРМОВОГО.....	11
Поліщук І. С., Мацера А. В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРЕПАРАТУ НАНОВІТ НА ПОСАДКАХ КАРТОПЛІ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ БІОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ.....	17
Мойсієнко В.В., Янішевський Л. І., Маційчук В.М. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ НАСІННЯ РОСЛИН ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД НОРМ ВІСІВУ ТА СРОКІВ СІВБИ.....	22
Мазур В. А., Мацера О.О. ВПЛИВ СТРОКУ ПОСІВУ ТА РІВНІВ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ НА ВРОЖАЙНІСТЬ ОЗИМОГО РІПАКУ.....	29
Панчишин В.З., Мойсієнко В. В. ФОРМУВАННЯ ЛИСТОСТЕБЛОВОЇ МАСИ ВІВСА ПОСІВНОГО СОРТУ ЖИТОМИРСЬКИЙ В УМОВАХ ПОЛІССЯ УКРАЇНИ.....	35
Телекало Н. В. УРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНА ГОРОХУ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО.....	41
Цицора Я. Г., Цицора Т. В. БІОЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА БІОМАСИ РЕДЬКИ ОЛІЙНОЇ.....	48
Квітко Г. П., Михальчук Д. П. ПРОЦЕСИ РОСТУ, РОЗВИТКУ ТА ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ УРОЖАЮ НУТУ ПОСІВНОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО.....	56
В.Д. Паламарчук, М.І. Поліщук, О.Д. Паламарчук, ЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ ЗЕРНОВОЇ КУКУРУДЗИ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОЗАКОРЕНЕВИХ ПІДЖИВЛЕНЬ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО.....	63
Кушнір М.В., Бабич А.О. ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ РОСЛИН І УРОЖАЙНОСТІ СОРТІВ СОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПЕРЕДПОСІВНОЇ ОБРОБКИ НАСІННЯ ТА ПОЗАКОРЕНЕВИХ ПІДЖИВЛЕНЬ.....	72
Маслоїд А. П. ВПЛИВ ОБРОБКИ НАСІННЯ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ БАКТЕРІАЛЬНИМИ ПРЕПАРАТАМИ НА БІОЕНЕРГЕТИЧНУ ПРОДУКТИВНІСТЬ.....	79

В.М. Бурдига, Дідур І.М, Пелех Л.В. ЕНЕРГЕТИЧНА ОЦІНКА ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ СОРГО ЗЕРНОВОГО В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ЗАХІДНОГО.....	91
Поліщук І. І. ФОРМУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ РІПАКУ ЯРОГО ЗАЛЕЖНО ВІД НОРМ ВИСІВУ ТА УДОБРЕННЯ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ПРАВОБЕРЕЖНОГО.....	95
Мащак Я.І., Кобиренко Ю.О. УРОЖАЙНІСТЬ ВІДНОВЛЕНОГО ТРАВСТОЮ ЛІСОСТЕПУ ЗАХІДНОГО ЗА ВСІВАННЯ У ДЕРНИНУ БОБОВИХ ТРАВ.....	99
Максімов А. М. ГЕНЕТИЧНА НЕСУМІСНІСТЬ ТА ПЛІДОУТВОРЕННЯ ЛЮЦЕРНИ ПОСІВНОЇ.....	103
Мазур О.В. ГЕНОТИПНІ ВІДМІННОСТІ СОРТІВ РОСЛИН СОЇ ЗА ВМІСТОМ ОЛІЇ В НАСІННІ.....	108
В.В. Хареба, Унучко О.О. ВПЛИВ СОРТУ НА ПРОХОДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ФЕНОЛОГІЧНИХ ФАЗ ТА УРОЖАЙНІСТЬ РОСЛИН БАМІЇ (<i>Hibiscus esculentus L.</i>) В ЗОНІ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	111
Чернецький В.М. Костюк О.О. ВПЛИВ ОБРОБКИ НАСІННЯ БІО-ПРЕПАРАТОМ НА ТЕНДЕНЦІЮ ЗРОСТАННЯ КІЛЬКОСТІ ТА МАСИ КОРЕНЕВИХ БУЛЬБОЧОК РОСЛИН БОБУ ОВОЧЕВОГО.....	117
Василевський О.Г., Яковенко Л.І. ОЦІНКА СТАНУ ТА ПРИЧИНИ ВСИХАННЯ ЯЛИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ (<i>Picea abies L.</i>) НА ТЕРИТОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ-САДИБИ ІМ. М.І. ПИРОГОВА.....	124
Тітаренко О.М. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БІОРІЗНОМАНІТТЯ ВІННИЧЧИНИ: СКЛАД І РІВНІ.....	131
Шаманська О.І., Тітаренко О.М. МЕТОДИ НАВЧАННЯ В ДОРАДЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	143